

UNIVERSITAT: BOLONYA SEGLE XI – BOLONYA SEGLE XXI DESCANSI EN PAU

Miguel Candel

02/12/2007

www.sinpermiso.info

Hi havia una vegada una institució sorgida de l'Alta Edat Mitjana de la necessitat de dotar a una societat desestructurada de quadres professionals capaços de sostenir un embrió d'administració que soldés, encara que fos parcialment, les disperses peces del mosaic feudal. L'impuls inicial el va donar Carlemany amb la seva Escola Palatina d'Aquisgrà. Després, l'Església, alguns reis i grans senyors i, per fi, associacions (universitats) d'estudiants, de mestres o d'uns i altres regaren la geografia europea d'estudis generals o escoles d'arts i de facultats de dret, medicina i teologia, fent créixer a poc a poc en el sí d'una societat massivament rural i teocràtica els gèrmens, amb prou feines preservats, del saber dels antics i enriquint-los amb les noves idees que el desenvolupament mercantil i urbà propiciava.

Molt més tard, a l'estela de l'escolarització general impulsada a partir de les revolucions burgeses del XVIII i el XIX, va acabar sorgint la universitat finançada pels Estats i oberta a un públic cada cop més ampli, en sintonia amb la creixent necessitat social de professionals i amb el desig d'amplis sectors de la població d'adquirir una formació que facilités el seu ascens social.

Doncs bé, el mateix sistema que en la seva fase d'expansió inicial necessitava masses creixents de titulats superiors sembla haver detectat una disfunció en el manteniment d'aquesta tendència. La consciència d'aquesta disfunció ja apareix als anys seixanta del segle XX, i la classe dirigent reacciona amb una colla de reformes educatives que, a canvi de la universalització de l'ensenyament, rebaixen de forma dràstica la seva qualitat i profunditat amb la finalitat de rebaixar el seu cost. Dites reformes, durant el segle XX, van afectar fonamentalment als nivells primari i secundari del sistema educatiu. Amb la universitat es va actuar amb més cautela, per temor a reaccions "del '68" que poguessin comptar amb el recolzament d'una esquerra anticapitalista encara relativament forta. Però la victòria planetària del mercantilisme a ultrança ha animat per fi al capital i a les seves marionetes polítiques a llançar la ofensiva final contra l'últim reducte d'una concepció del saber com a dret humà fonamental. I el que la història diu que va assolir la seva forma clàssica en la Bolonya de finals del segle XI, amb una renombrada facultat de dret, sembla que veurà tancat aviat el seu cycle vital com a conseqüència d'una sèrie de directrius promulgades per uns quants tecnòcrates ben pagats reunits, perquè l'escarni sigui complet, a la Bolonya de començaments del segle XXI.

Sota el pretext formal d'aconseguir la convergència i armonització de titulacions en l'anomenat Espai Europeu d'Educació Superior (noti's el buscat paral·lelisme amb l'Espai Econòmic Europeu, síntesis de l'antiga EFTA i la UE), successius conciliàbuls de presumptes "experts" en educació, ben acotxats per representants de la "societat civil" (llegeixi's, de la gran empresa), han arribat a la conclusió de que l'augment constant de titulats superiors, en la seva majoria ja no procedents, per més inri, de l'èlit social, crea

una pressió insostenible sobre el mercat laboral. En efecte, la dissonància creixent entre títols obtinguts i feines ofertes genera, per una banda, en els estudiants una frustració que pot acabar deslegitimant els mecanismes en que descansa l'actual divisió del treball; i produeix, d'altra banda, entre els empresaris una progressiva resistència a finançar amb els seus impostos la formació de quadres que ja no necessiten. Solució: a falta de poder frenar bruscament l'accés a la universitat (el que tampoc es descarta a mitjà termini), es devaluen les titulacions actuals pel senzill expedient de posar més alt el llistó professional que fins ara se situava al nivell de la llicenciatura: qui vulgui accedir a aquells llocs actualment a l'abast dels llicenciats, una cop obtingut un títol anodinament denominat "grau", haurà de cursar un mínim d'uns altres 60 crèdits en un nou cicle de postgrau que donarà dret al títol que a Amèrica Llatina es coneix com a "maestria" o "magister" i que a Espanya, sense ningú que encara sàpiga llatí, per sacsejar-nos el complex justificat de catets i demostrar que sabem anglès, anomenem pomposament "master".

Però amb això sol no n'hi ha prou: d'entrada, el preu dels crèdits de postgrau quadruplica, per terme mig, el dels crèdits de grau. A més, els postgraus seran "avaluats" periòdicament per comissions alienes a la universitat com a tal, avaluació que tindrà en compte, entre altres factors, el nivell de matriculació (ai dels postgraus minoritaris!), l'obtenció o no de finançament privat i la "transferència" dels seus resultats a l'esfera productiva (és a dir, a les empreses).

Tot això, last but not least, amanit amb indigestes dosis de "innovació docent" (llegeixi's: us profús d'eines audiovisuals per tot -inclús per explicar la Metafísica d'Aristòtil-, preferiblement mitjançant "presentacions" realitzades amb una coneguda aplicació d'una coneguda empresa nord-americana amb seu a Seattle i propietat d'un conegut tauró de la indústria informàtica que es fa anomenar afectuosament Bill). Amén, està clar, de la introducció en l'ensenyament universitari de la insofrible parafernàlia metodològica ja imposada pels talibans de la teoria pedagògica (generalment, aliens a la seva pràctica) en els nivells inferiors de l'ensenyament. Metodologia que consisteix, bàsicament, en que professors i alumnes, a base d'exhaustives programacions, avaluacions i autoavaluacions, hagin de dedicar més temps i esforç a explicar com ensenyen i estudien que a ensenyar i estudiar.

Seria d'agrair que els interessos que hi ha rere al faramalla tecnocràtica de "Bolonya XXI" es manifestessin d'una vegada sense embuts i, enlloc de sepultar-nos sota tones de paperassa i barrils de verbositat pedagògica, ens digués quelcom tan simple i clar com: "Sobreu més de la meitat, nois. El capital ja no us necessita. Busqueu-vos la vida en un altre lloc". El president Sarkozy s'apropa bastant a aquest ideal de sinceritat. Però per això encara li sobren uns quants informes tècnics. Sembla que la hipocresia, a més de "tribut que paga el vici de la virtut", segueix sent una eina necessària de tota forma de domini.